

מאוצרות הפרשה

כאשר אמר אברהם לאבימלך כי שרה היא אחותו, ולאחר מכן התברר שהיא אשתו. ברם שם הסביר אברהם אבינו את עצמו באמרו לאבימלך (בראשית כ"ג): "וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה", כלומר, עיקר הסיבה שאמרתני שהיא אחותי: "כי אמרתני רק אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי", אבל לא הוצאתי דבר שקר מפיו, כי באמת שרה היא אחותי מצד אבי. אבל ליצחק לא היה התרוץ של אברהם, שהרי ידוע היה שהוא התחתן עם בת בתואל. לכן אומר לו אבימלך: "אך הנה אשתך היא", לך אין כל תרוץ מדוע אמרת שהיא אחותך, שהרי היא אך ורק אשתך. לזאת התנצל יצחק אבינו באמרו כי נאלץ לומר את הדברים, "כי אמרתני פן אמות עליה". פלאי פלאות! מוסיף שם ה"פנים יפות" ומביא את דברי הוזהר הקדוש, כי באמת לא הוציא יצחק אבינו דבר שקר מפיו, שהרי אמר שלמה המלך במשלי (ד:ו): "אמר לחכמה אחתי את". ולכן יכול

היה לקרוא לרבקה "אחותי", בשל חכמתה. (רבי אליהו דסקין שליט"א, נאה דורש)

ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרם אמות (כו,ז)

מדוע הורה יצחק לעשו לשרת אותו ולהכין לו מטעמים לפני שיתן לו את ברכתו? הנה סיפור שיבהיר לנו את העניין: הרב קלור מבני ברק התגורר בילדותו בוילנא, ירושלים דליטא. הוא סיפר שיום אחד הגיע ה"חפץ חיים" זצ"ל לעיר. כל בני המקום נהרו לבית הכנסת הגדול לראות את גדול הדור, לשמוע את דרשתו ולהתברך מפיו. הרב קלור, שהיה אז ילד קטן, השתוקק אף הוא לראות את הצדיק. הוא ביקש מאביו רשות ללכת לבית הכנסת, אך האב סירב כאמרו שאין זה ארוע מתאים לילדים קטנים. תהיה שם צפיפות רבה, הוא לא יוכל להקשיב לדבריו של הצדיק, וממילא לא תהיה לו תועלת מהשתתפותו בדרשה. בית הכנסת היה מלא מפה לפה, אנשים צבאו על החלונות והפתחים. גם עזרת הנשים היתה גדושה בנשות ישראל הכשרות, שבאו לראות ולשמוע את הצדיק. ה"חפץ חיים" דרש בפני הנוכחים והשמיע דברי חיזוק והתעוררות. לאחר שסיים את דרשתו ברח את כל הנוכחים באריכות ימים. כשנודע הדבר לאביו, הוא חש צביטה בלב. אולי לא צדק כאשר לא אפשר לבנו ללכת לבית הכנסת. הרי היה יכול לזכות בכרכה מה"חפץ חיים"! וכי קלה היא בעיניך?! לימים עלה הרב קלור לארץ ישראל והתגורר עשרות שנים בבני ברק. יום אחד, לעת זקנותו, הוא כינס את בני משפחתו ואמר להם: "אתם זוכרים את הסיפור על ה"חפץ חיים" שהגיע לדרוש בעיר מולדתי וילנא וברך את כל הנוכחים באריכות ימים? ובכן, ברצוני לספר לכם כי לאחרונה נפטר היהודי האחרון שנכח באותו מעמד. הוא היה אז ילד קטן, בן גילי. למרות שאני עצמי לא זכיתי להשתתף במעמד, ברוך ה' אני חי וקיים, אחרי שכולם כבר נפטרו מן העולם. התדעו למה? כי שמעתי בקול אבי שלא התיר לי להשתתף בדרשה בגלל גילי הצעיר!". ללמדך, שאף שבודאי מעלת ברכת הצדיק גדולה מאוד, אבל מעלת מצות כיבוד אב ואם גדולה יותר ושכרה רב ועצום. לפי זה תבואר בקשת יצחק לעשו בנו: "ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה", ומדוע? "בעבור תברכך נפשי בטרם אמות", שזכות מצות כיבוד אב תעמוד לך ותחול עליו הברכה. (רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א, נאה דורש)

ויגדלו הנערים והי עשו איש יודע ציד שדה ועקב איש תם יושב אהלים (כה, כז)

והנה צריך ביאור, שואל הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל, שע"פ דקדוק היה צריך לומר דבר והיפוכו, דהיינו, עשו שניצל את זמנו במלאכת הציד, הוי – איש יודע ציד, ועל יעקב שניצל את זמנו כאיש תם ויושב אהלים, היו צריכים לומר – איש יודע תורה. וביאר, שאפשר לבחון מתוך הנסיון, מי מהבחורים ומהאברכים שיכול להצליח בתורה, ומי מאלה שלא יצליחו בתורה, אע"פ שכשרונותיהם מבורכים ויש להם זכרון טוב. כל ימי גדלתי בין החכמים, ומנעורי מצוי הייתי בין הלומדים, וכן דכרנא שבלובלין היה אחד מהחבורה – גאון ועובד ה', שאמר – דעו, העילויים – הלומדים הגדולים, אם סומכים יותר מדאי על כשרונותיהם לא יצליחו, רק המתמידים יגדלו ויצליחו, כי רק המתמיד זוכה להגיע להבנה בתורה ולידעת התורה, לקדושה, לתפלות בכוונה, ולמדות טובות בין אדם לחבירו ובין אדם למקום. ועפ"י אפשר להבין מדוע לא כתוב אצל יעקב – יודע ללמוד תורה, כי יעקב אבינו לא נשתבח על יכולתו ללמוד, אלא בזה שהיה יושב אהלים שהתמיד ויגע בתורה, וכדאיתא בחז"ל (ב"ר סה"ג) עה"פ (בראשית כה"א) וישכב במקום ההוא ר' יהודה אמר כן שכב אבל כל י"ד שנה שהיה טמון בבית עבר לא שכב, שכל י"ד שנים שלמד בביהמ"ד של שם ועבר לא ישן, אלא עסק בתורה. (דרשות שבט הלוי)

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב (כה, כה)

ותמוה מדוע ביצחק כתיב "ויאהב" דמשמע רק לשעבר, ואצל רבקה כתוב "אוהבת" משמע גם על העתיד? מסביר רבי יהודה אסאד עפ"י מ דאיתא באבות כל אהבה שתלויה בדבר בטל הדבר בטלה אהבה, ואהבה שאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם, וא"כ יצחק אהב את עשו באהבה שתלויה בדבר לפי שהביא לו ציד, לכן כתוב ויאהב לשון עבר, רק אז אהב את עשו כשהביא לו ציד, אבל רבקה אוהבת את יעקב אף על העתיד כי אהבתה אינה תלויה בדבר.

שם. מקשים המפרשים, פלא הוא איך אהב יצחק את עשו שהיה איש שדה ולא עסק בתורה, הרי היה לו לאהוב את יעקב שהיה יושב אהלים? רבי אברהם יודלביץ בספרו "דרש אב" מתרץ בדרך צחות, יצחק אבינו ראה שכשהוא מדבר עם עשו בלימוד, תשובותיו אינן לעניין כלל, הוא לא "בעניינים" ורק כשדיברו איתו על איך תופסים אריה, ותחבולה מסוימת ללכידת ג'ירפה, שם רוו ממנו נחת, הוא מדבר לעניין, מפגין ידע ובקיאיות מרשימים. וזה מה שכתוב "ויאהב יצחק את עשו", מתי? כשהיה ציד בפיו, כשהיו מדברים על ציד, אז הוא נהנה ממנו, אבל כשהיו מדברים בלימוד, בושה וחרפה. לא שהוא אהב את עשו בגלל שציד בפיו, אלא כשהיה ציד בפיו, אז הוא דיבר לעניין, כי אכן ידע יצחק בדיוק מה טיבו של בנו הבכור. (מדושן ביתך)

ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך הוא ואיך אמרת אחתי הוא (כו, ט)

לכאורה המלה "איך" מיותרת. יכול היה אבימלך לומר ליצחק: הנה אשתך היא? אומר על כך בעל ה"הפלאה" בספרו "פנים יפות" על התורה: לאבימלך כבר היה סיפור דומה עם אברהם אבינו ושרה אמנו,

תפילה – רק במקום בו תתכן הצלה בדרך הטבע!

וַיַּעֲתָר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָהּ הוּא וַיַּעֲתָר לוֹ ה' וַתַּהַר רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ (כ"ה, כ"א)

אנו מוצאים בפסוק, כי יצחק אבינו התפלל על רבקה, שהייתה עקרה, בכדי שתפקד ותזכה לפרי בטן. ולכאורה יש להבין: מדוע לא מצינו כזאת אף אצל אברהם אבינו ביחס לשרה אשתו, שאף היא הייתה עקרה? מדוע אברהם לא התפלל על שרה שתפקד ותזכה לפרי בטן? את התשובה נבין על פי המעשה הבא: אל המשגיח, רבי יחזקאל לווינשטיין, נכנסה ביום מן הימים אשה ובקשתה בפיה: הן אמנם זכתה זה מכבר לפרי בטן, אולם זה כמה שנים שעמדה מלדת, וכעת מבקשת היא ברכה להפקד בזרע נוסף של קיימא – שכן חפצה היא בילדים נוספים... המשגיח מצידו, העניק את ברכתו לאשה, וברכת צדיק לא שבה ריקם. תקופה קצרה לאחר מכן נפקדה האשה, וכבר המתינה בקוצר רוח להולדתו של ילד נוסף... אלא שבשלב מסוים, התעוררה בעיה רפואית אשר סיכנה את האם ואת העובר. היה זה בשעת סעודה שלישית, ומיד נזעק בעלה של האשה והחיש פעמיו אל ביתו של רבי יחזקאל. אף שידוע היה כי בשעה זו עסוק המשגיח בהכנת השיחה, ואין להפריעו בשום ענין שבעולם – הרי שבמקרה הנוכחי היה מדובר בפיקוח נפש של ממש! עם הגיעו אל ביתו של המשגיח, מיהר האברך לספר את שאירע, תוך שהוא מפרט את המקרה לפרטיו, ומבהיר כי הרופאים כבר אמרו נואש. סבר הלה כי ישמע דברי נוחם ועידוד מפיו של רבי יחזקאל, אולם המשגיח דוקא סבר אחרת: "למה אתם מגיעים אלי סתם? האם אינכם מבינים שהמקרה אבוד?" טען. אכן, האברך לא איבד את עשתונותו... "מי אמר שהמקרה אבוד? הלא כבר שמענו על מקרים מעין אלו שהסתיימו בכי טוב! אין זה מחוץ לדרך הטבע, ובודאי יש מקום לתפילה!" הסביר האברך, ואילו המשגיח שקע בהרהוריו. לאחר מספר רגעים, נקש המשגיח באצבעו על השולחן ואמר: "נו... תפסת טוב!"... ואכן, למרבה הפלא הסתדרו העניינים על הצד היותר טוב, והבעיה חלפה כלא היתה – מבלי להותיר עקבות... הרי לנו, כי בשעה בה המצב אבוד, ונדרש נס מחוץ לדרך הטבע בכדי לזכות לישועה – אין מקום לתפילה. מקומה של התפילה יכירנה, במקום בו נותר פתח של תקוה על פי דרך הטבע, ולו בצד רחוק ביותר... אז – אכן ביכולתה של התפילה לפעול ישועות! מעתה יבואר, שכן הנה, באשר לשרה אמנו – מלמדים חז"ל הקדושים (יבמות ס"ד, ע"ב) כי היתה איילונית מבריאתה, כך שכלל לא היה לה בית ולד. בנסיבות אלו, נדרש נס גלוי וחד משמעי בכדי לאפשר לה להעמיד ילדים, ובאופן זה – אכן לא היה מקום שיתפלל על כך אברהם אבינו... לעומת זאת, באשר לרבקה – לא מצינו כזאת. רבקה אמנם הייתה עקרה ולא זכתה ללדת, אך בכדי שתלד – לא נדרש שינוי מהותי מדרך הטבע, שהרי אף אם נדיר הדבר – עדיין יכול לקרות שעקרה תלד לימים! משום כך, ביחס לרבקה – אכן היה מקום להתפלל שתלד, ומשום כך התפלל עליה יצחק, התפלל – ואף נענה! ובוזה יש להוסיף ולהטעים על דרך צחות, כי לזה כיוון הפסוק באמרו: "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו – כי עקרה היא". כלומר: אם נשאל, מדוע התפלל יצחק על רבקה, שלא כאביו אשר נמנע מלהתפלל על שרה – הרי שתשובתנו בצידה: כי עקרה היא! רבקה – לא היתה איילונית, אלא רק עקרה, ובנסיבות אלו – אכן היה מקום לתפילה שתלד... (מתוך "ללמדך - בראשית" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדל זצ"ל)

פינת ההלכה

שימוש בשבת בכלים חד-פעמיים

הגיע אליי מכתב ובו שאלה מבני זוג המגדלים משפחה ברוכת-ילדים, ויש בעצם הצגתה של השאלה הזו כדי להוכיח על עדינות-הנפש של ההורים, ועל רצונם להוכיח בפני ילדיהם כיצד הם מכבדים האחד את השני. השאלה היתה נסובה על עניין כלי האוכל שיש להשתמש בהם בשבת. הבעל טען, שכיוון שבני הבית משתמשים בכלים רבים במהלך השבת, ולאשתו יהיה קשה לשטוף את כולם, הוא מעדיף שישתמשו בכלים חד-פעמיים, כך שלאחר האוכל מורידים את המפה - שגם היא חד-פעמית - מן השלחן, עם כל הכלים והפסולת, ומשליכים לפח האשפה. והכל כדי להקל מעל אשתו את עול הבית. האשה, מצידה, טוענת שאמנם השימוש בכלים חד-פעמיים יקל מעליה את עול הבית, דבר שאולי יגרום לה 'עונג שבת', אבל מאידך היא שואלת 'ומה עם כבוד השבת? האם זה הוא כבודה של השבת, להשתמש בכלים שכאלה? הרי אם היה מגיע הביתה אורח חשוב, היינו מוציאים את הכלים היותר-יפים והיותר-נוצצים! עוד לפני שמישיבים על שאלה שכזו, צריך להדגיש שטעמה המעודן, האלגנטי, של השאלה, ש'קבה את ליבי, כיוון שבניגוד למקרים אחרים, שבהם כל אחד מן הצדדים רוצה את טובתו-הוא, הרי שבמקרה שלפנינו הבעל דרש את כבודה של אשתו, וביקש להקל מעליה את עול הבית, ואילו האשה לא חסה על כבודה, אלא על כבודה של השבת... הצגתי את שאלתם לפני גיסי הגר"ח קניבסקי, שסיפר לי בקצ"ש זה סיפור שהיה אצל דודו מרן החזון איש זצ"ל. בני התורה הליטאיים מכבדים כידוע את השבת בעניבה יפה. והנה, הגיע בחור ישיבה אל מרן זצ"ל ותיאר בפניו את הקושי שיש לו בימי הקיץ בעניבת העניבה, כיוון שהוא מזיע ביותר, וממיצחו נוטפים אגלי-זיעה, ואם כן - שאל הבחור - האם אני יכול ללכת בלא עניבה, או שמא יש בכך זלזול בכבוד השבת? וסיפר גיסי, שהחזו"א השיב ש'אם אין עונג, אין גם כבוד', דהיינו שאם הבחור אינו נהנה מהעניבה, אין בכך גם כבוד לשבת. לפי זה אפשר היה להשיב גם כאן, שכיוון שיש קושי גדול בשטיפת הכלים, אם כן אין בכלים החד-פעמיים משום זלזול בכבודה של השבת. זה גופא כבודה של השבת! אבל, ליבי לא היה שלם כל כך עם ההשוואה הזו, כיוון שאחרי הכל כפי שאמרנו אם היה מגיע אורח מכובד לבית המשפחה, לא היו מתחשבים בשום קושי, ומשתמשים בכלים היפים; ואמרת לי לבני הזוג שכיום יש גם כלים חד-פעמיים בסגנון יפה ומעודן, ואם כבר משתמשים בכלים חד-פעמיים עדיף לקחת את אלה, ולא את הפשוטים יותר. וקיבלתי על כך גם את הסכמתו של גיסי הגר"ח. אבל מעיקר הדין סובר הגר"ח שאין כל פגם בכלים חד-פעמיים, ואין בזה זלזול בכבוד השבת, למרות שהם זולים. הוספתי לבני הזוג שעצם הדבר שכל המשפחה מעוניינת להקל על עבודתה של עקרת הבית, זה גופא כבודה של השבת, כמו נרות השבת וחיידוד הסכין, שיש בהם משום שלום-בית, והם נעשים לכבודה של השבת. (הגר"י זילברשטיין, עלינו לשבח)

חידה שבועית

אִיךָ יִכְוֹל לְהִיטֵל אֶת הַיָּד הַיְמָנִית בְּאֶמְצָת הַיָּד הַשְּׂמָאלִית וְהַיָּד הַשְּׂמָאלִית בְּאֶמְצָת הַיָּד הַיְמָנִית?

תשובה על חידה פרי"ש: ענין קשור בפרשת וירא קשור על ההר ובפרשת חיי שרה קשור על האהל. תשובה לחידה: אברהם אמר אם היה לי כובע על הראש אז יצחק (ניח) היה יכול להגיע בקלות למסקנא שיש לו כובע אדום על הראשו ולצאת כי אחרת למה יעקב מצביע? אם יצחק לא יוצא כנראה שגם לו יש כובע אדום על הראש.

מזל טוב

מרבנו העיר: משפחת שולמן להולדת הבת משפחת קושניר לנשואי הבן משפחת ויניצקי לנשואי הבת משפחת בצלאל אקרמן להולדת הבן והבת משפחת דרוק-קופרניק להכנסת הבן הנכד לעול תורה ומצוות. גני הדר: משפחת ריינברג לנישואי הבת משפחת ניומן לנשואי הבת משפחת סגל לבר מצוה

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com